

Funkcje nazw własnych

W KULTURZE I KOMUNIKACJI

A
MAIVSCVLA

**UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
WYDZIAŁ FILOLOGII POLSKIEJ I KLASYCZNEJ**

Funkcje nazw własnych w kulturze i komunikacji

Redakcja naukowa
Irena Sarnowska-Giefing, Mieczysław Balowski, Magdalena Graf

**Instytut Naukowo-Wydawniczy „Maiuscula”
Poznań 2015**

Recenzenci: Ewa Jakus-Borkowa, Uniwersytet Opolski
Danuta Rytel-Schwarz, Uniwersytet w Lipsku
Mariola Walczak-Mikołajczakowa, Uniwersytet im. A. Mickiewicza
w Poznaniu
Jaroslav David, Uniwersytet Ostrawski

Skład i łamanie tekstu: Mieczysław Balowski

Projekt okładki: Sławomir Szczepański

Korekta artykułów: Rachela Sumner (język angielski), Maya Ivanova (język bułgarski), Stanislava Kostić (język chorwacki, język serbski), Zvonko Dimoski (język macedoński), Grażyna Balowska (język polski), Jadwiga Tarsa (język rosyjski), Anita Račaková (język słowacki), Anna Krzywicka-Ustrzycka (język ukraiński)

Tłumaczenie abstraktów: Chilli Translations, Szkolenia Językowe / Tłumaczenia, www.chillitranslations.com.

@ Autorzy, 2015

ISBN 978–83–943050–3–1

Wydawca: Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, ul. Aleksandra Fredry 10, 61–701 Poznań, e-mail: wfpik@amu.edu.pl; Instytut Naukowo-Wydawniczy „Maiuscula”, 61–636 Poznań, ul. Szelągowska 45A, e-mail: biuro@maiuscula.pl. Nakład: 200 egz. Objętość: 53,0 arkusze druk. Papier offset 90 g.

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak sp.j., ul. Piwna 1, 61–065 Poznań, www.mos.pl.

Spis treści

Słowo wstępne (Irena Sarnowska-Giefing)	11
Zofia ABRAMOWICZ, Skrócone formy imion chrzestnych Podlasian w XVI–XVII w.	13
Mieczysław BALOWSKI, O funkcji kumulatywnej czeskich egzonimów	27
Inge BILY, Slawische Personennamen in Ortsnamen des ehemals altsorbischen Sprachgebietes: Entwurf eines Nachschlagewerkes	37
Maria BIOLIK, Funkcja kumulatywna nazw własnych a etniczne stereotypy językowe	51
Patryk BOROWIAK, Andrzej SIERADZKI, Heortonimy łacińskie i polskie w siedemnastowiecznych dokumentach sądowych Pobiedzisk (prolegomena badawcze)	63
Edward BREZA, <i>Beus(z), Deus, Dreus(z), Meus(z), Teus(z)</i> i podobne	75
Кирил ЦАНКОВ, Към българската тролонимия	87
Andrzej CHLUDZIŃSKI, Nazwy mieszkańców Białogardu w <i>Liber beneficiorum Domus Corone Marie prope Rugenwold (1406–1528)</i>	101
Aleksandra CIEŚLIKOWA, Jeszcze o zmianie funkcji nazw własnych na wybranych przykładach	111
Karolina CZEMPLIK, Funkcje nazw własnych w esejach Zbigniewa Herberta <i>Barbaryna w ogrodzie</i> (na przykładzie szkicu <i>U Dorów</i>)	119
Анна ЧОЛЕВА-ДИМИТРОВА, Старинната топонимия на Трънско	127
Friedhelm DEBUS, Heiligenverehrung und Namengebung am Beispiel ausgewählter Namen	141
Лиляна ДИМИТРОВА-ТОДОРОВА, Топоними от славянски произход в България	149

Henryk DUSZYŃSKI-KARABASZ, Nazwiska odmienne wiernych parafii prawosławnej w Rypinie w początkach XX wieku	159
Artur GAŁKOWSKI, Funkcja marketingowa chrematonimów w przestrzeni gospodarczej	171
Martyna GIBKA, Mariusz RUTKOWSKI, Funkcja humorystyczna nazw osobowych w oryginale i przekładzie <i>Feet of Clay (Na glinianych nogach)</i> Terry'ego Pratchetta	181
Magdalena GRAF, Onimiczna polifoniczność współczesnego tekstu literackiego – nowe spojrzenie na funkcję intertekstualną	195
Sylwia IGLEWSKA, O imionach dzieci urodzonych w Gnieźnie w latach 2010–2013	211
Violetta JAROS, „Częstochowa do kryminału”, czyli toponimia miasta i jej funkcje we współczesnych powieściach kryminalnych z Częstochową w tle	221
Irena KAŁUŻYŃSKA, Funkcje semantycznie transparentnych imion chińskich	235
Miroslav KAZÍK, Funkcie birmovných mien	247
Marcin KOJDER, Identyfikatory internetowe użytkowników tematycznego forum internetowego RowerowyLublin	259
Mariusz KOPER, Z ojkonimii i anojkonimii powiatu tomaszowskiego – historia, stan badań, źródła i perspektywy badawcze	269
Monika KRESA, Nazwy własne w funkcji wykładowników stylizacji (na przykładzie wybranych filmów śląskich)	279
Jaromír KRŠKO, Onymická kompetencia jednotlivca z pohľadu onymických registrov	293
Ida KRZEMIŃSKA-ALBRYCHT, Dlaczego nie <i>Kermit, Ivo i Yennefer?</i> Analiza opinii Rady Języka Polskiego dotyczących propozycji imion dla dzieci	301
Katarzyna KUCZYŃSKA-KOSCHANY, <i>Weiser Dawidek</i> jako nomen proprium i zagubiony Lessingowski trop kulturowy (glosa do czytania powieści Pawła Huellego)	311
Joanna KUĆ, Przekształcenia chrematonimów a ich funkcje	319
Julia LEGOMSKA, Quazi-onimy jako wyraz internetowej interaktywności (o funkcji interaktywnej w literaturze Sieci)	331

Fritz Frhr. LOCHNER von HÜTTENBACH, Drei Siedlungsnamen des Ostalpenraumes in stark veränderten volksetymologischen Formen	341
Małgorzata MAGDA-CZEKAJ, Galicyzmy pochodzące od nazw własnych we współczesnym języku polskim	345
Ewa M. MAJEWSKA, Der Vorname <i>Johannes</i> , seine Neben- und Kurzformen in Deutschland, den Niederlanden und Belgien im 19. und 20. Jahrhundert	357
Тетяна Я. МЕЛЬНИЧУК, Польська офіційна антропонімія в українській пресі (на матеріалі тижневиків „Дзеркало тижня” та „Український тиждень” у період руху Євромайдану)	369
Анна М. МЕЗЕНКО, Колористическая лексика в номинативной практике жителей Белорусского Поозерья: от истории к современности	379
Пело МИХАЙЛОВ, Възпоменателни ойконими в България според народността на епонимите	389
Весна МИОВСКА, Суфиксни образувања од личното име Константин/Костадин (сегашност–минато)	401
Владимир МОЗГОВОЙ, Правовой статус имен собственных и языковая норма их передачи	415
Владимир МОЗГОВОЙ, Лариса ВЕРГАЗОВА, Методические приемы формирования правовой культуры при работе с именами собственными	427
Alina NARUSZEWICZ-DUCHLIŃSKA, Pseudonimy internetowe (<i>nicknames</i>) jako forma autocharakterystyki	439
Iwona NOBIS, Medialne imiona. Nieoficjalne formy imion funkcjonujące jako oficjalne i ich zróżnicowanie motywacyjno-funkcjonalne	449
Pavol ODALOŠ, Systémy funkcií proprietí (Funkcie v hovorenej a písanej komunikácii)	459
Ewa ORONOWICZ-KIDA, Interferencje kulturowe w oficjalnych nazwach wiejskich ulic w województwie podkarpackim	469
Любов ОСТАШ, Іменування новонароджених двома іменами в Чеській Республіці: традиції і сучасність	479
Lidia PACAN-BONAREK, Zmiany w nazwach ulic Tomaszowa Mazowieckiego	489

Анатолій М. ПОПОВСЬКИЙ, Українські прізвища, пов'язані з юриспруденцією	501
Agnieszka RASZEWSKA-KLIMAS, Nazwy pospolite, osobowe i miejskie o wspólnej podstawie derywacyjnej (na przykładzie apelatywów <i>byk</i> i <i>chmiel</i>)	513
Artur REJTER, Onomastykon poezji polskiego baroku wobec kontekstów kulturowych epoki. Wybrane problemy badawcze	525
Elżbieta RUDNICKA-FIRA, Określenia identyfikacyjne kobiet w szesnastowiecznych dokumentach krakowskich w aspekcie społeczno-obyczajowym i historyczno-kulturowym	537
Martyna SABAŁA, Historia w antroponimii zamknięta, czyli o odapelatywnych nazwiskach mieszkańców Warki drugiej połowy XVII wieku	549
Irena SARNOWSKA-GIEFING, Antroponimia ludności żydowskiej Poznania w XVI–XVIII wieku (nazwiska)	563
Adam SIWIEC, Funkcjonowanie nazw własnych w reklamie zewnętrznej (w warunkach komunikacji wizualnej)	579
Stanisława SOCHACKA, Imiona zakonne i ich funkcje	593
Стойно СПАСОВ, Фамилните имена на поляците и българите, отразяващи материалната им култура, свързана със занаятчийството	603
Dorota SUSKA, Strategie nazewnicze w blogosferze tematycznej (na przykładzie nazw blogów kulinarnych)	619
Gordana ŠTASNÍ, Motivacione baze u derivaciji srpskih ličnih imena	631
Гордана ШТРБАЦ, Антропонимија у функцији карактеризације књижевних ликова (на примеру романа <i>Очеви и оци</i> Слободана Селенића)	643
Wanda SZULOWSKA, Współczesne nazwiska olsztyńian z sufiksem <i>-'ak</i>	657
Piotr TOMASIK, Współczesna urbanonimia oczami chrematonomasty	665
Samuela TOMASIK, Polskie produkty lecznicze. Ewolucja nazewnictwa	673
Marta UŁAŃSKA, Funkcje nazw firm (na przykładzie łódzkich chrematonimów)	681
Elżbieta UMIŃSKA-TYTOŃ, Funkcje nazw własnych w łódzkich tekstuach folklorystycznych	697

Iveta VALETOVÁ, Úlohy súčasnej slovenskej onomastiky	713
Bogdan WALCZAK, O funkcji symbolicznej nazw własnych	727
Mariola WALCZAK-MIKOŁAJCZAKOWA, Bułgarskie chrematonimy z I połowy XX w. (na podstawie ogłoszeń prasowych w „Kalendarzu św. Cyryla i Metodego”)	733
Elżbieta WESOŁOWSKA, Helena Trojańska i magia jej imion	743
Włodzimierz WYSOCZAŃSKI, Nomina propria i derywaty odonimiczne w wybranych socjolektach	753
Ewelina ZAJĄC, Uwagi na temat metodologii badań toponimów	771
Rafał ZARĘBSKI, Wartość stylistyczna nazw geograficznych w polskich przekładach <i>Nowego Testamentu</i>	779
Zofia ZIERHOFFEROWA, Karol ZIERHOFFER, Toponimy i chrematonimy na tle ich związku z kulturą	793
Galyna ZYMOVETS, Business names as rhetorical means	803
Iwona ŻURASZEK-RYŚ, O funkcji identyfikacyjnej w onomastyce	813
Aleksandra ŻUREK, System imienniczy w dziewiętnastowiecznej Warszawie na przykładzie ksiąg chrztu parafii św. Jana Chrzciciela z lat 1839–1867	825
Noty o Autorach	839

Jaromír KRŠKO

Onymická kompetencia jednotlivca z pohľadu onymických registrov

Abstract

Onymic competence of an individual from the point of view of onymic registers

The paper presents the onymic register and its functioning in the framework of the communication register, it describes the division of the said register into particular onymic registers and points out the necessity to acquire part of the group onymic register for the purpose of the contacts between the two social groups or for the contacts between the individuals from these groups. The onymic competence is an important part of the translator's skills because while translating he/she often has to work with the onymic registers of different social groups.

Abstrakt

W niniejszym artykule bada się funkcjonowanie rejestru onimicznego w ramach rejestrów komunikacji, omawia jego podział na poszczególne rejesty nazewnicze i wskazuje na konieczność opanowywania części rejestru proprialnego grupy podczas kontaktu dwóch grup społecznych lub osób z tych grup. Kompetencja onimiczna jest ważną częścią wiedzy tłumacza, który w procesie tłumaczenia często spotyka się z wykazem nazw innych grup społecznych.

Keywords: onymy, communication register, communication, onymic register, social group
Słowa kluczowe: onimia, rejestr komunikacji, komunikacja, rejestr onimiczny, grupa społeczna

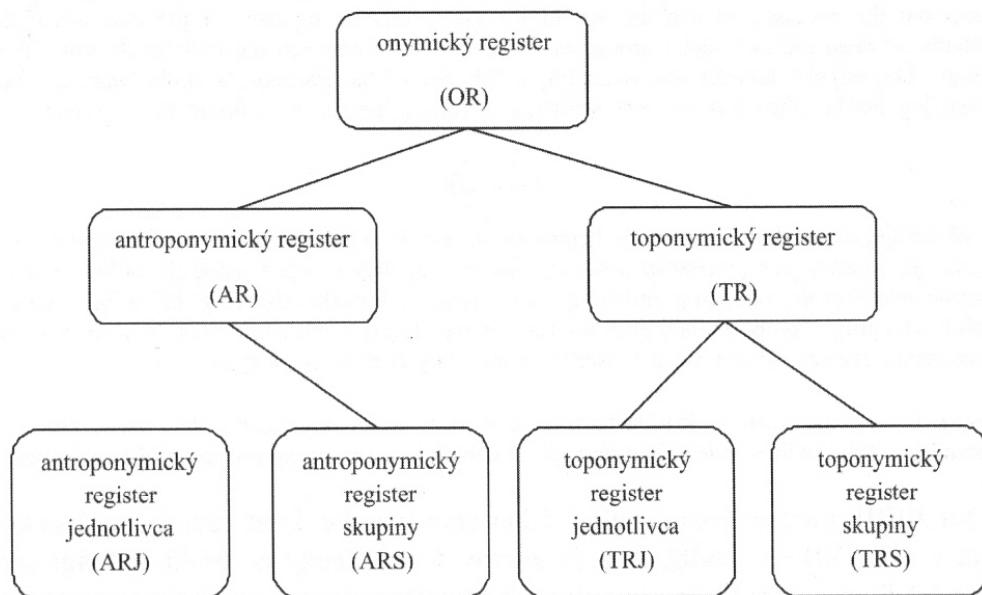
Na XVIII. medzinárodnej celopoľskej onomastickej konferencii, ktorá sa konala v roku 2012 v Lodži, sme prezentovali myšlienky o vzniku a fungovaní onymického registra (resp. onymických registrov) na pozadí fungovania apelativných komunikačných registrov, ako o nich uvažuje vo viacerých štúdiách D. Slančová (1999, 2013).

Cieľom tohto príspevku je poukázať na funkčné uplatnenie onymických registrov v rámci komunikačného registra (či už jednotlivca alebo sociálnej skupiny) a fungovanie registrov pri kontakte viacerých societ – odlišných jazykovo (prípadne kultúrne) a na onymickú kompetenciu jednotlivca v pozícii tlmočníka/prekladateľa.

Ako už bolo spomínané, D. Slančová vo svojich štúdiách rozdeľuje apelativnu časť slovnej zásoby na komunikačné registre, pričom hovorí o komuni-

kačnom registri skupiny (súbor všetkých subregistrov jednotlivých členov skupiny) a komunikačnom registri jednotlivca. Komplexný komunikačný register človeka je individuálny, zložený z mnohých čiastkových subregistrov, ktoré závisia od počtu a druhu sociálnych skupín, ktorých súčasťou dany jednotlivec je. Do komunikačného registra však patrí aj výber adekvátnych foriem priálpneho systému. Tejto problematike venujeme pozornosť viac ako pätnásť rokov.

Onymický register (OR) môžeme (podobne ako apelatívny register) rozdeliť na onymický register skupiny a onymický register jednotlivca. Primárne delenie onymického registra vyplýva z členenia onymie na antroponymiu a toponymiu – preto rozlišujeme toponymický register (TR) a antroponymický register (AR). Sekundárne členenie týchto subregistrov je na register skupiny (RS) a register jednotlivca (RJ). Schematicky to môžeme naznačiť takto:

Antroponymickému registru sme venovali v ostatnom čase pozornosť napr. v štúdiu *Register propriálneho systému a jeho fungovanie* (Krško 2014), najnovšie názory o fungovaní toponymického registra prezentuje štúdia *Toponymický priestor ako súčasť kultúrno-antropológického priestoru* (Krško 2013). Pre potreby pochopenia fungovania registrov v kontakte rozličných societ odlišných kultúrne i jazykovo, je potrebné načrtiť aspoň ich základnú charakteristiku a obsahovú náplň.

Antroponymický register jednotlivca (ARJ) predstavuje súbor všetkých antropónym a ich foriem (napr. hypokoristických podôb, prezývok) všetkých členov sociálnych skupín, do ktorých tento jednotlivec patrí a ktorých pozná. ARJ je čiastočne determinovaný časovou existenciou sociálnych skupín (po zániku skupiny zaniká nominačná funkcia antropónym tejto skupiny – jednotlivec sice ovláda antroponymá členov bývalej sociálnej skupiny, ale nemá nimi koho pomenovať, pretože skupina už neexistuje), sociálnymi statusmi členov týchto skupín a pragmatickými aspektami vstupujúcich do komunikácie zo strany členov society (pozri napr. Krško 2000: 77). ARJ je tak isto ako apelatívny komunikačný register, vnútorne diferencovaný na subregister blízkych osôb, subregister okrajových osôb, prípadne môžeme vyčleniť subregister osôb, ktoré netvoria s jednotlivosťou sociálnej skupiny, ale jednotlivec ich ovláda a používa (antroponymá tzv. spoločenského alebo kultúrneho kontextu (k tomu Ološtiak 2007: 188) – mená umelcov, športovcov, politikov...).

Antroponymický register skupiny (ARS) je tvorený súborom všetkých podôb antropónym používaných skupinou na označenie členov tejto skupiny. Členovia society ovládajú antroponymický register svojej skupiny a aktívne ho používajú v komunikácii skupiny – napr. školská trieda, skupina zamestnancov, obyvatelia obce a pod. Na zložitosť sociálnych väzieb a začlenenie jednotlivca do viacerých sociálnych skupín v súčasnosti poukazujú internetové sociálne siete – každý člen tejto siete má zoznam priateľov, sú tam však rôzni ľudia – zo školy, z práce, z detstva, rodinní príslušníci a podobne. Ak nás niekto kontaktuje a požiada o priateľstvo, niektoré siete ponúkajú novému členovi možnosť pridať mu našich priateľov – v tomto momente si človek uvedomuje diferenciáciu súboru virtuálnych priateľov, resp. sociálnej členitosti svojich sociálnych skupín, ktorých je členom, a musí starostlivo vyberať z kontaktov tie, ktoré má spoločné s novoprihláseným priateľom. Práve tieto poznatky nás priviedli na myšlienku znázornenia onymického (resp. komunikačného) registra ako zložitej siete prvkov podobnej neurónovej sieti ľudského mozgu.

V minulosti sme venovali pozornosť predovšetkým toponymickému registru – najmä toponymickému registru skupiny. Na označenie toponýmou používaných v relatívne uzavretých sociálnych skupinách sme vytvorili termín sociálne toponymá. Tie sme definovali ako toponymá, ktoré vznikli a používajú sa v relatívne uzavretej sociálnej skupine, vyznačujú sa nízkou (resp. nulovou) komunikačnou potenciou voči nečlenom tejto skupiny a pomenúvajú toponymické objekty sociálneho priestoru society počas existencie sociálnej skupiny. Ide o toponymá známe napríklad len v skupine polovníkov, rybárov, lesných robotníkov, rodiny, ale takisto skupinou môžu byť aj obyvatelia obce, pretože toponymá ich chotára nie sú známe obyvateľom iných skupín (občí z inej časti štátu, prípadne v zahraničí).

Toponymický register skupiny (TRS) predstavuje súbor všetkých toponým, ktorými daná societa označuje (pre ňu) dôležité orientačné body a ktoré aktívne vstupujú do komunikácie členov tejto society. Pri TRS chápeme existenciu a fungovanie týchto rozličných societ v horizontálnom a vertikálnom smere.¹ V rámci TRS rozoznávame sociálne skupiny členené na základe veku – detské, mládežnícke, na základe záujmov – poľovníci, rybári, športovci, z hľadiska pracovného zaradenia – poľnohospodári, lesní robotníci, môžeme vyčleniť rodinu ako sociálnu skupinu, obyvateľov obce, regiónu a podobne. Jednotlivec môže byť (a spravidla aj je) členom týchto societ. Preto toponymický register jednotlivca (TRJ) predstavuje súčet častí toponymických registrov skupín ktorých daný jednotlivec je členom.

Z hľadiska onymických registrov dochádza pri stretnutí dvoch (a viacerých) sociálnych kultúr k vzájomnému ovplyvňovaniu jednotlivých skupinových registrov. Bolo to tak od počiatku existencie ľudstva a jeho migrácie. M. Ľupták sa v rámci svojho lingvistického výskumu venuje predovšetkým kontaktu nemeckého etnika so slovenským a výsledkom tohto stretu z hľadiska bilingvizmu (pozri Ľupták 2009, 2011, 2013). Problematikou jazykových kontaktov s nemeckým etnikom sa zaoberali mnohí jazykovedci – z hľadiska vlastných mien napr. J. Matejčík (1995), ktorý sledoval rovnaký priestor ako M. Ľupták. Veľmi podnetnou publikáciou je monografia B. Czopek-Kopciuch (1995), ktorá vychádzala z názorov H. Górniewicza a rozdelila adaptované názvy do 6 skupín:

- „1. substytucje fonetyczne;
- 2. substytucje fonetyczne z dodaniem polskiego formantu;
- 3. tłumaczenia;
- 4. tłumaczenia z dodaniem polskiego formantu;
- 5. hybrydy (nazwy mieszane);
- 6. urzędowe zmiany nazw“ (Czopek-Kopciuch 1995: 26).

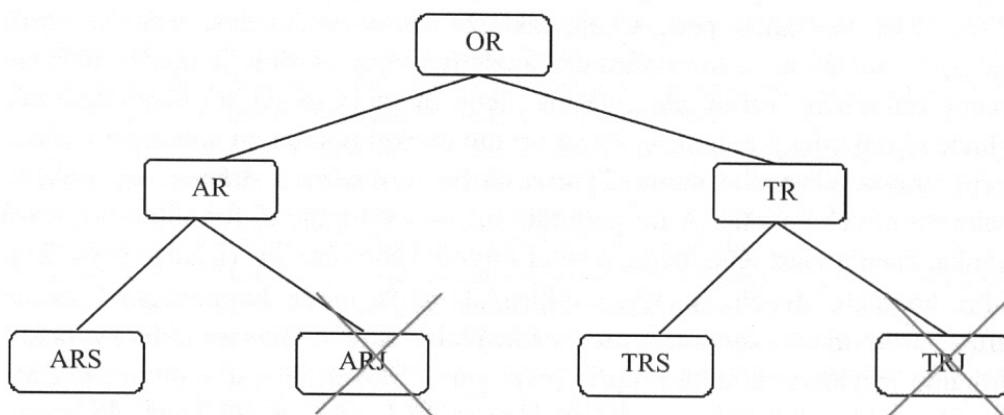
Z hľadiska nášho príspevku vyvstávajú dve základné otázky, na ktoré je potrebné odpovedať:

1. Akú úlohu zohrávajú onymické registre jednotlivca a onymické registre skupiny?
2. K čomu vlastne pri kontakte dvoch societ dochádza z pohľadu onymických registrov?

Pri hľadaní odpovedí musíme vychádzať z faktu, že každá societa má pred kontaktom s inou skupinou relatívne uzavretý antroponymický a toponymický register, resp. skupina, ktorá opúšťa pôvodné územie a migruje, nesie so sebou

¹ K podrobnejšej charakteristike toponymického registra pozri Krško 2013.

len virtuálny toponymický register ako „spomienku“ na predchádzajúci sociálny priestor – ten však existuje v apelatívnej aj propriálnej zložke registra danej society. Pri stretnutí dvoch societ dochádza ku kontaktu dvoch rozdielnych onymických registrov (z hľadiska obsahových, motivačných i slovotvorných modelov). Postupným splynutím týchto societ dochádza ku vzájomnej kontaminácii onymických registrov, ktoré môžu nadobúdať podoby, ako ich definovala B. Czopek-Kopciuch (1995). Sociálny kontakt medzi dvomi skupinami reprezentuje predovšetkým skupinu ako celok, preto komunikačne najzaženejšie sú skupinové onymické registre. Antroponymické (prípadne toponymické) registre jednotlivca sa nevyužívajú, pretože nie sú potrebné (ich komunikačné uplatnenie sa takmer vylučuje). Predchádzajúcu schému môžeme z hľadiska stretu dvoch kultúr upraviť nasledovne:

M. Ľupták poukazuje aj na problém prekladu vlastných mien obsiahnutých v onymických registroch takýchto societ. Pri definovaní TRS sme zdôraznili, že tieto registre sa tvoria v horizontálnom i vertikálnom smere. Horizontálne chápanie sociálnych topónym vnímame ako ich existenciu na rovnakej úrovni (napr. society jednotlivých obcí, triednych kolektívov a pod.). Pri vertikálnom chápaniu existencie sociálnych topónym sa prekladateľ (tlmočník, ale aj bežný používateľ jazyka) môže dostať do komunikačných problémov, pretože nebude rozumieť obsahu proprií z iných onymických registrov. Existencia onymických registrov vo vertikálnom smere súvisí s celkovou globalizáciou sveta, mobilitou ľudí v rámci celého sveta. Človek sa (hoci aj virtuálne) dostáva do iného kultúrneho prostredia, z nášho pohľadu spoznáva iné onymické registre.

O kontakte dvoch alebo viacerých TRS (v tomto prípade môžeme hovoriť o národných toponymických registroch) svedčí existencia exonym a endoným. Tie môžu byť národné – názov pre označenie toponyma sa používa len v jednom jazyku (pomenovanie nemeckého mesta *München* je v angličtine *Munich*,

v taliančine *Monaco di Baviera*, v španielčine *Múnich*, v poľštine *Monachium*, v češtine *Mníchov*, v slovenčine *Mníchov*) alebo medzinárodné – názov sa používa najmenej v dvoch jazykoch. Pri stretnutí dvoch rozličných jazykov musí dôjsť k zosúladeniu toponymických registrov, aby sa predišlo komunikačným nedorozumeniam. M. Rutkiewicz-Hanczewska (2013) venovala pozornosť vlastným menám v motivačno-komunikatívnej rovine a tak isto kognitívnej stránke proprietí v komunikácii. Komunikujúci s rozdielnymi toponymickými registrami musia voliť komunikačnú stratégiu, aby došlo k prekrytiu národných exoným s označením toho istého toponyma.

M. Ološtiak (2007) vo svojej monografii poukázal na to, že „úlohou identifikačného faktora je eliminovať dezintegračné javy, ktoré oslabujú alebo vyslovene bránia jednoznačnej identifikácií *propria* a jeho denotátu, a zabezpečiť tak bezporuchové, čo najkvalitnejšie odovzdanie onymickej informácie“ (Ološtiak 2007: 174). V. Blanár podčiarkuje fakt, že vzťah medzi designátorom (*propriom*) a denotátom sa nevytvára cez apelatívny pojem a nie je medzi nimi ani priamy referenčný vzťah, ale „vlastné meno sa spája so svojím denotátom cez jedinečný onymický pojem, ktorý sa pri onymickej nominácii stvára v obsahovej stránke vlastného mena. Tým sa dostáva obsahová stránka onymického znaku do nového svetla. A do popredia pri tom vstupuje aj formálno-jazyková stránka, znenie vlastného mena, nositeľ onymického obsahu“ (Blanár 1996: 21).

Pri kontakte dvoch jazykovo odlišných etník môže komunikačný zámer narušiť prítomnosť exoným. Z predchádzajúcich slov V. Blanára treba zvýrazniť formálno-jazykovú stránku *propria* (exonyma). Slovenské exonymum *Mníchov* sa pri kontakte s talianskou podobou *Monaco di Baviera* môže dostať do homonymného vzťahu s Monackým kniežatstvom – Monakom. Formálna stránka exoným však môže byť aj úplne rozdielna a pri jej neznalosti nemusia komunikujúci správne identifikovať dané *proprium* – *Austria – Rakúsko, Deutschland – Nemecko, Włochy – Taliansko, Wrocław – Vratislav, Breslav* atď.

Z pohľadu onymickej kompetencie prekladateľa (tlmočníka) je preto dôležité ovládať aj onymické registre jazyka, z ktorého alebo do ktorého prekladáme – teda ovládať nielen apelatívnu, ale aj propriálnu časť registra.

Záver. Pri kontakte jazykovo alebo kultúrne odlišných etnických skupín dochádza k napätiu medzi národnými onymickými registrami. S týmto faktom musia počítať komunikujúci, ktorí reprezentujú tieto etníká, ale rovnako tak aj prekladatelia (tlmočníci) z jedného jazyka do druhého.

Literatúra

- Beránek T. a kol., 2011, *Index českých exonym. Standardizované podoby. Varianty*, Praha.
Blanár V., 1996, *Teória vlastného mena. Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii*, Bratislava.

- Czopek-Kopciuch B., 1995, *Adaptacje niemieckich nazw miejscowych w języku polskim*, Kraków.
- Górnowicz H., 1973, *Die Arten Polonisierung deutscher Ortsnamen im Gebiet von Malbork*, „*Onomastica Slavogermanica*” VII, s. 75–86.
- Krško J., 2000, *Sociálno-psychologické aspekty pomenovania*, [in:] *Vlastné mená v jazyku a spoločnosti*. Zborník referátov zo 14. slovenskej onomastickej konferencie, Banská Bystrica 6.–8.7.2000, red. J. Krško, M. Majtán, Bratislava–Banská Bystrica.
- Krško J., 2003, *Adaptácia nemeckých terénnych názvov do slovenskej toponymickej sústavy (na príklade Dobšinej)*, [in:] *Varia X. Zborník materiálov z X. kolokvia mladých jazykovedcov (Modra-Piesok, 22.–24. novembra 2000)*, red. M. Nábělková, M. Šimková, Bratislava.
- Krško J., 2013, *Toponymický priestor ako súčasť kultúrno-antropologického priestoru*, „*Acta onomastica*” LIV, Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR v. v. i., s. 151–169.
- Krško J., 2014a, *Komunikačný register a proprium*, [in:] *Mikrotponomimia i makrotponomimia. Problematyka wstępna. Microtoponymy and macrotoponymy. Preliminary problems*, red. A. Gałkowski i R. Gliwa, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 35–40.
- Krško J., 2014b, *Úvod do toponomastiky*, Banská Bystrica.
- Krško J., 2015, *Register propriálneho systému a jeho fungovanie. Príspevok prednesený na konferencii Registre jazyka a jazykovedy*, Prešov [v tlači].
- Lupták M., 2009, *Viacnázvovosť v informativnom type textov cestovných sprievodcov a v preklade*, [in:] *Od textu k prekladu IV*, red. A. Ďuricová, Praha.
- Lupták M., 2011, *Čo je onymická kompetencia? Viacnázvovosť medzi socioonomastikou, jazykovou pragmatikou a prekladom*, [in:] *Od textu k prekladu VI*, red. A. Ďuricová, Praha.
- Lupták M., 2013, *Onymická viacnázvovosť v terminologickej súvislostiach z pohľadu preklaďateľa*, [in:] *Od textu k prekladu VIII*, red. A. Ďuricová, Praha.
- Matejčík J., 1995, *Hauerland na strednom Slovensku*, [in:] *Onymické systémy v regionech. Sborník príspievok z V. semináre »Onomastika a škola«, konaného 12.–14. ledna 1993 v Hradci Králové*, red. R. Šrámek, J. Bartůňková, V. Koblížek, Hradec Králové.
- Ološtiak M., 2007, *Jazykovoštruktúrny a komunikačno-pragmatický status vlastného mena (adaptácia anglických propriei v slovenčine)*, Prešov.
- Rutkiewicz-Hanczewska M., 2013, *Genologia onimiczna. Nazwa własna w płaszczyźnie motywacyjno-komunikatywnej*, Poznań.
- Slančová D., 1999, *Potrebuje reflexia súčasnej slovenskej jazykovej situácie pojem register?*, [in:] *Retrospektívne a perspektívne pohľady na jazykovú komunikáciu. I. diel. Materiály z 3. konferencie o komunikácii*, Banská Bystrica–Donovaly, 11.–13. septembra 1997, red. P. Oda-loš, Banská Bystrica.
- Slančová D., 2013, *Variety hovorenej podoby slovenčiny na východnom Slovensku v tréneriskom mikrosociálnom komunikačnom registri*, [in:] *Jazyk je záračný organizmus... Metamorfózy jazyka a jazykovedy. Zborník príspevkov venovaných prof. PhDr. Ivorovi Ripkovi, DrSc., emer. prof. PU, pri príležitosti jeho životného jubilea*, red. M. Imrichová, J. Kesselová, Prešov.